11.10.2026 - 18.10.2026

Jin Dergi

Sayı 189

www.jindergi.com

Ekolojik Barış ve Toplumsal Özgürleşme

Menekşe Kızıldere

Ekolojik Varlıkları Sermaye-Devlet Tahakkümünden Nasıl Çıkaracağız?

Reyhan Hacıoğlu

Cesaret, Sadece Biraz Cesaret Sevgili Ağaç!

Derya Akyol

Ekokırım Karşısında Ekolojik Mücadele

Pakize Gürhan

Doğanın Ontolojik Çöküşü ve Canlı Evrenin İkrarı: Anadolu-Mezopotamya Ekseninde Ekokırıma Karşı Canlı Kozmolojiler

Zeyno Bayramoğlu

Cezayir'de Savaş, Kadınlar ve Futbol

İÇİNDEKİLER

1 **Ekolojik Varlıkları Sermaye-Devlet Tahakkümünden Nasıl Çıkaracağız?**
Menekşe Kızıldere

5 **Cesaret, Sadece Biraz Cesaret Sevgili Ağaç!**
Reyhan Hacıoğlu

9 **Ekokırım Karşısında Ekolojik Mücadele**
Derya Akyol

13 **Doğanın Ontolojik Çöküşü ve Canlı Evrenin İkrarı: Anadolu-Mezopotamya Ekseninde Ekokırıma Karşı Canlı Kozmolojiler**
Pakize Gürhan

19 **Cezayir'de Savaş, Kadınlar ve Futbol**
Zeyno Bayramoğlu

Ekolojik Varlıkları Sermaye-Devlet Tahakkümünden Nasıl Çıkaracağız?

Menekşe Kızıldere-11 Ekim 2026

2025 verileri Amed, Şırnak, Siirt, Van ve Eruh gibi kentlerde onlarca maden ve petrol sondaj projesinin ÇED süreçleri dahi işletilmeden başlatıldığını gösteriyor. [3] Savaş döneminde güvenlik gerekçesiyle insansızlaştırılan ve yakılan coğrafya, bugün "kalkınma" adı altında küresel sermayenin yatırım sahasına dönüştürülüyor

Sermaye için sınırlar büyük ölçüde ortadan kalkmış durumda. Küresel finans; yatırım yapacağı alanı, çıkaracağı madeni ya da kuracağı santrali dünyanın herhangi bir yerinde soğuk bir kâr hesabı üzerinden planlayabiliyor. Buna karşılık insanların en başta da kadınların yaşamı hâlâ doğdukları yerin toprağına, suyuna, ormanına ve ekolojik dengelerine bağlı. Sermayenin sınır tanımadığı bir dünyada yaşamın kendisi bu kadar akışkan değil. Ekolojik talanın en temel çelişkilerinden biri tam da burada ortaya çıkıyor.

Bir coğrafyanın yer altı ve yer üstü varlıkları kâğıt üzerinde devletin "kaynağı" olarak görülebilir. Ancak bu varlıkların nasıl kullanılacağına karar veren mekanizmalar ile o coğrafyada yaşayan halkın iradesi aynı şey değildir. Bir dağın altında altın bulunması o dağın yok edilmesini gerektirmediği gibi; bir derenin enerji potansiyeli taşıması da oranın kelepçelenmesini meşru kılmaz. Tam da bu noktada yakıcı soruyu sormak zorundayız: Ekolojik varlıkları sermaye ve devlet tahakkümünden nasıl çıkaracağız?

Talan Yalnızca Doğanın Değil, Yaşamın Mülksüzleştirilmesidir

Ekolojik talanı yalnızca kesilen ağaçlar veya kirletilen nehirler üzerinden okumak eksik kalır. Bunlar yıkımın görünen yüzüdür. Daha derinde ise doğanın, toplumun ve yaşamın

sermaye birikiminin girdilerine dönüştürülmesi, yani “ekstraktivizm” yatar. 2026 yılında yayımlanan Türkiye Ekstraktivizm Raporu’nun da altını çizdiği gibi; bu süreç sadece bir şirketin kâr hırsı değil; mülksüzleştirme, emek sömürüsü, hukukun sermayeye uydurulması ve demokrasi aşınması ile yürüyen bütünlüklü bir rejimdir. [1]

Sermaye, ekolojik varlığa tek başına el koyamaz. Çoğu zaman bunu mümkün kılan idari kararlara, ruhsatlara, yasalara ve devletin güvenlik mekanizmalarına ihtiyaç duyar. MAPEG’in Temmuz 2026 verilerine göre Türkiye’de 13 binden fazla maden ruhsatının bulunması, mülksüzleştirmenin münferit değil, sistemik bir iktidar pratiği olduğunu kanıtlamaktadır. [2]

Bu pratikten en ağır darbeyi alan ise kadınlardır. Ekolojik talan sınıfsal ve politik olduğu kadar doğrudan cinsiyetlendirilmiş bir meseledir. Kadınların gündelik yaşamda suya, toprağa, gıdaya ve bakım emeğine dayalı ilişkileri ekolojik kırım ile doğrudan parçalanır. Bir su kaynağının kirlenmesi veya bir meranın madene açılması, kadınların üzerindeki bakım yükünü katlarken onları yaşam alanlarından koparark güvencesizliğe iter. Doğanın mülkleştirilmesi ile kadının emeğinin ve bedeninin mülkleştirilmesi aynı erkek egemen zihniyetin ürünüdür.

Kürdistan’da Değişen Talan Rejimi ve “Kalkınma” İllüzyonu

Kürdistan’daki ekolojik yıkımın özgünlüğü ise bu tahakkümün tarihsel niteliğinde saklıdır. Ekolojik alan uzun yıllar boyunca güvenlik politikalarının, korucu sisteminin ve savaşın doğrudan bir parçası olarak tahrip edildi. Bugün ise bu yıkımın dili değişiyor; güvenliğin yanına “kalkınma, büyüme, petrol ve enerji yatırımı” söylemi ekleniyor.

2025 verileri Amed, Şırnak, Siirt, Van ve Eruh gibi kentlerde onlarca maden ve petrol sondaj projesinin ÇED süreçleri dahi işletilmeden başlatıldığını gösteriyor. [3] Savaş döneminde güvenlik gerekçesiyle insansızlaştırılan ve yakılan coğrafya, bugün “kalkınma” adı altında küresel sermayenin yatırım sahasına dönüştürülüyor.

Bu durum bize şunu gösteriyor: “Savaş biterse ekolojik yıkım da biter” önermesi eksiktir. Savaşın yarattığı yıkım ile sermaye birikiminin yarattığı talan aynı coğrafyada birbirini tamamlar. Biri alanı boşaltır, diğeri yatırım sahası yapar. Ekolojik barış, yalnızca silahların susmasıyla değil; toprağın, suyun ve yaşamın üzerindeki karar yetkisinin halka devredilmesiyle mümkündür.

Gençliğin İtirazı ve Toplumsal Doğanın Yeniden İnşası

Ekolojik kriz ile sistemin gençliğe dayattığı geleceksizlik, barınma ve eğitim krizleri birbirinden yalıtılmış başlıklar değildir. Fransa'da liseli gençlerin eğitim koşulları ve kaynak yetersizliğine karşı sokakları dolduran kitlesel itirazı da bu geniş halkanın bir parçasıdır. [5] Gençlerin bu eylemliliği yalnızca dönemsel bir hükümet protestosu değildir; kapitalist modernitenin insana ve doğaya sunduğu yaşam modelinin kökten reddidir.

Abdullah Öcalan'ın *Demokratik Komünal Toplum Manifestosu*'nda vurguladığı "toplumsal doğa" kavrayışı tam da buraya işaret eder: Gençlik, toplumun dinamik ve özgürleşmeye en açık gücü olarak, devletçi ve sermaye merkezli akla karşı komünal yaşamın taşıyıcısıdır. [4] Fransa'daki liselinin geleceksizlik kaygısı ile Kürdistan'da toprağı ve suyu talan edilen gencin göç yollarına düşmesi aynı sistemik kıskacın sonucudur.
Ekolojik varlıkları sermaye ve devlet tahakkümünden çıkarmak, basit bir "çevre korumacılığı" ya da idari reform talebi değildir. Bu, toplumun ve onun öncü gücü olan kadınlar ile gençlerin kendi kaderi ve yaşam alanı üzerindeki karar hakkını fiilen geri alması mücadelesidir.

Devletin ve şirketlerin toprağa, suya ve ormana biçtiği "pazar değeri" karşısında; yaşamı, komünal örgütlenmeyi ve öz iradeyi koymak zorundayız. Karar mekanizmalarını komünlere, yerel meclislere ve kadın/gençlik öznelliğine devretmediğimiz sürece talanın biçimi değişse de özü değişmeyecektir. Bugün önümüzde duran temel görev; yalnızca doğaya yönelik saldırıları püskürtmek değil, ekolojik ve komünal bir toplumu kendi ellerimizle kuracak politik iradeyi büyütmektir. Abdullah Öcalan son manifestosunda demokratik topluma giderken devlet ve sermaye karşısında halkları güçlendirmek için komünü işaret etti. Buna cevap Paris sokaklarından yükselmekte.

Son olarak bugün Paris sokaklarında tüm dünyadan akranlarının yerinde haykıran gençlerin yazdığı pankarttaki gibi:

"L'État ne nous sauvera pas, la Commune est notre seule issue !"
Devlet bizi kurtarmayacak, tek çıkış yolumuz Komün!

Referanslar

[1] Polen Ekoloji Enstitüsü, *Türkiye'de Ekstraktivizmle Mücadele Raporu*, 12 Mayıs 2026.

[2] MAPEG, *Maden İstatistikleri*, Temmuz 2026.

[3] Yeni Yaşam, *Son 6 ayda Kürdistan kentlerinde 23 eko-kırım projesi*, 13 Haziran 2025.

[4] Abdullah Öcalan, *Demokratik Komünal Toplum Manifestosu*, 2026.

[5] DW Türkçe, *Fransa'da öğrenci protestoları: Yüz binler sokakta*, 7 Ekim 2026.

Not: "Gençliğin dinamizmini ve itirazını" ifadesiyle başlayan cümle yarım kalmış. Aslına sadık kalmak için tamamlamadım.

Cesaret, Sadece Biraz Cesaret Sevgili Ağaç!

Reyhan Hacıoğlu-11 Ekim 2026

“Kaldırım taşlarının altında kumsal var” (Sous les pavés, la plage!)

Devrimci gençlik rüzgârının dünyayı etkilediği 1968’de Paris’te gerçekleşen öğrenci olayları ve işçi grevleri sırasında ortaya çıkmış ünlü bir söz. Sokaklarda polisle çatışan öğrenciler barikat kurmak ve direnmek için sokaktaki kaldırım taşlarını söktüklerinde, taşların altındaki kumları fark etmeleriyle ortaya çıkmış.

Şehirlerin, betona ve otoriteye boğulmuş gri ve baskıcı düzeninin altında daha doğal, özgür ve güzel bir yaşam umudunun yattığını ifade etmek için o günlerde eylemlerde kullanılmaya başlanmış.

Ne yazık ki bu sözü yeni duydum…

Oysa ne kadar da mümkün, ne kadar da doğru bir söz. Bugünlerde canımıza okuyan, doğal yaşamı yok eden, eskiden “sadece” gölgesini satamadığı ağacı kesen ama şimdilerde ağacın toprağını da satan bir sistem için en söylenebilecek söz olsa gerek. Evet, bunca kirli bir düzenin altında hâlâ yaşanabilir ve mümkün bir dünya var. Ama bunun için biraz cesaret, biraz da fazlaca kaybettirilmeye çalışılan umuda ihtiyacımız var.

Balkan halklarının kültüründe- hani şu popüler kültürün de çok sık resmettiği bir görsel- bir olay var. Görselde, bir ağacın etrafında el ele tutuşmuş kadınlar görünüyor. İlk bakışta

anlamsız gelen bu ritüele göre, amaç “Ağacı bahara cesaretlendirmek”, yeniden çiçek açacağına onu inandırmak.

Hepimiz biraz böyleyiz bu aralar. Onca ormanları yakılmış, suları kirletilmiş, havası zehirlenmiş, dağları delik deşik edilmiş, ovaları satılmış ve ağaçları kesilmiş tüm halklar gibi biraz öfkeli birazdan çok da yorgunuz! Çünkü faşizmin her türlüsü ile mücadele etmek kolay olmasa gerek.

Bu yüzden tarih, halkların direnme gücü ve faşizmin saldırıları arasında gidip gelse de en nihayetinde tarihe direnenlerin adı yazılıyor. Dünyanın milyon yıllık yazılan ve yazdırılmayan tarihi içinde döngü hep böyledir. Bu, insan odaklı bir okuma ve anlatıdır. İnsandan daha “değerli” bir şey olmayacağına göre de normal bir bakış açısı!

Herhangi bir tarih anlatısında milyonlarca insanın öldüğü savaşlarda doğanın yaşadığı sömürü, işgal ve talan büyük harflerle yazılmaz örneğin. Herhangi bir halkın yaşadığı herhangi bir coğrafyaya yönelik saldırı olarak anlatılır ama aslında her şey bir avuç toprak bir “parça vatan için” olsa da oradaki toprak insan olarak kabul edilir. Dürüst olmak gerekirse öyleydi, hâlâ da öyle.

İsterse ele geçirmek için, isterse birlikte yaşamak, isterse de yeniden kendin olanı geri alabilmek için. Ama tam da her şey toprak için/di aslında...

Kutsal olan salt “toprak” değil elbette, onun bir aidiyet, bir tarih, bir kimlik olarak da anlam kazanması ya da bizlerin anlam biçmesidir onu kutsal kılan. Onun için ölür onun için yaşarız çoğu zaman. Bir onurdur da aynı zamanda, belki Jean-Jacques Rousseau “etrafını çitle çevirmeyi” özel mülkiyetin başlangıcı olarak sayabilir ama halkların tarihi bu olmasa gerek.

Toplumsal, sosyolojik ve politik birçok tanım yapılabilir elbette ama özcesi halkların “kendi” topraklarında özgür yaşama istemi ve mücadelesidir bütün olay. Belki de kendi ülkemizde özgürce şarkı söyleyip, halaylar çekip, “sınırsız” dolaşabilseydik başka tanımlar da yapabilirdik.

Ama öyle olmadı, yüzyıllardır kendimizi ait hissettiğimiz topraklar sürekli bir soykırım ve saldırı tehdidi altında/ydı. Ve yeryüzünde bize cehennemi yaşatanlar, ait olduğumuz coğrafyanın her şeyine de düşman/dı. Yüz yıllık bir barbarlık geleneğidir; işgal ettiğiniz

ülkelerin ve halkların tarihini de, toprağını da, doğasını da yok edersiniz ki bir daha kendilerini ait hissedip size “isyan” edecekleri bir şeyleri olmasın…

Öyle de yaptılar!

Ama dünyanın her yerinde bekledikleri gibi olmadı. Halklar, ülkeleri gördükleri “bir avuç toprak” için gözünü kırpmadan canını verdi. Öyle oldu bizde de!

“Doğru, seni çok seviyorum ama başka bir sevgim daha var; o da Kürdistan sevgisi. Kürdistan için neden bu sevgime son verdiğimi anlayacağını umut ediyorum” diyor son mektubunda. Onun için sadece adı yasaklı, mitolojik bir anlatı değildi Kürdistan. Dêrsim’di, Kobanê’ydi, Sinê’ydi, Hewler’di… Halkının yaşadığı ve ait olduğu her yerdi.

Sevmeyi bilmeyen, sevdiği özgür yaşasın diye ölümü göze almanın; özlemi bilmeyen, sevdiklerini bir daha görememek pahasına dağları aşmanın; yaşamı bilmeyen, yaşamı uğruna ölecek kadar sevmenin, onuru bilmeyen, onuru için darağaçlarını göze almanın; hasreti bilmeyen, bir fotoğrafa milyon kere bakıp milyon kere bağrına basmanın; aşkı bilmeyen, ülkesi için sevdiğini arkasında bırakmanın ne demek olduğunu bilemez!

Ülkesi için, ülkesi için, ülkesi için ve yine ülkesi için…

“Savaş sadece zaferle kazanılmaz”dı artık sevgilim! Elbette, kesin ve mutlak bir barışa da ihtiyacımız var/dı. Bunun onurlu olabilmesi için de mümkün olduğunca bütüncül olmasına. Bir yüzleşme ve hesaplaşma, iyileştiremeyebilir belki yaralarımızı ama illaki ve illaki yakınlaştırır acılarımızı! Bir kez de oradan bakarız, savaşın ne kadar kötü olduğuna ve belki bu sefer herkes en az bizim kadar ister, bir daha kimsenin canının yanmamasını…

Ve yine bu onurlu barışın bir parçası bu halkın toprağına, suyuna, dağına olan düşmanlığın da bitirilmesi. Elbette mesele sadece “Kürdün dağı” değil, Türkiyeli halkların bütün yaşam alanları da gasp edilmiş durumda. Ve onurlu bir barış istenirken, kesinlikle ve kesinlikle yaşanabilir bir Türkiye de isteniyor…

Ve mesele bu halkla barışmak ise, önce savaş mızraklarını bırakmak gerek. Her yere maden sahası açmak, bütün sulara baraj kurmak, bir gün Gabar’da, bir gün Bismil’de talanı “müjde”lemek çok da barışçıl durmuyor mesela! Sürdürülebilir ekolojik bir yaşama ise hiç hiç benzemiyor!

Mümkün mü peki onurlu bir barışın parçası olarak ekolojik bir barış? Hem de hiç olmadığı kadar... Yüzyıllardır sömürge gözü ile bakılarak talan edilen coğrafyanın, bir halkın yaşam alanı olduğunun kabul edilmesi ile pekâlâ mümkün. Aksi doğasını, toprağını, yaşam alanını yok ettiğiniz, göz koyduğunuz hiçbir halkın sizinle mümkün bir barış zemininde mutlu olmasını ve kabul etmesini bekleyemezsiniz. Hele bu bir karış toprağı için bile en sevdiklerini veren bir halk ise...

Nasıl ki; entegrasyon bir strateji olup, asimilasyon değilse; barış yeni bir mücadele zemini olup teslimiyet değilse; anayasal değişiklik bir zorunluluk olup tercih değilse; eşit yurttaşlık bir hak olup lütuf değilse; ana dil temel bir insan hakkı olup seçmeli değilse; ekolojik bir barış da bu süreç için bir temenni ya da istek değil, tam da onurlu bir barışın en temel parçası.

Cesaret sadece biraz cesaret, savaşırken değil barışırken de cesaret! Yorucu ve uzun bir yol olabilir betonlaşmış kalıpları yıkmak, ön yargıları parçalamak ama halkların haklardan başka seçeneği yok! Ancak birlikte yıkabiliriz bu kötücül düzeni ve ancak birlikte çıkarabiliriz kaldırımın altına “gömdükleri” GÜZELLİKLERİ...

Ekokırım Karşısında Ekolojik Mücadele

Derya Akyol-11 Ekim 2026

Bugün Kürdistan'da geleceğin nasıl kurulacağına uzanan pek çok tartışma yürütülüyor. Bu arayış yeni bir mesele değil; Kürt Özgürlük Hareketi ahlaki–politik bir toplum inşa etmek için yıllardır kendi içinde zaten mücadele ediyor. Bizim talebimiz hiçbir zaman yalnızca varlığımızın tanınmasıyla sınırlı olmadı. Onurlu bir barış, ölüye saygı, demokrasi, kadın özgürlüğü ve doğanın özgürlüğü de bu mücadelenin parçasıydı

Kürdistan'da ekolojik yıkımın nedenlerini, hangi politikalarla derinleştiğini ve yaşamı nasıl kuşattığını uzun zamandır tartışıyoruz. Bu konuda çok sayıda yazı kaleme alındı, araştırmalar yapıldı, tezler hazırlandı; yaşanan yıkımın farklı boyutları defalarca ortaya konuldu. Ben de bu tartışmalara farklı zamanlarda yazdıklarımla dahil oldum. Bugün aynı şeyleri yeniden yazmaktansa, ekolojik yıkım karşısında gelişen mücadelelerin bize ne söylediği ve önümüzde nasıl bir mücadele ihtiyacı olduğu üzerine düşünmek istiyorum.

Peki, neden bugün birlikte nasıl bir yol açabileceğimizi konuşmaya her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyuyoruz? Saldırılar giderek artıyor; yaşamın her alanı kuşatılıyor. Doğa geri dönüşü olmayacak bir şekilde talana açılıyor. Peki, kim bu yok edenler? Gözü dönmüş sermaye mi, onunla kol kola yürüyen iktidar mı, şirketlerin çıkarları söz konusu olduğunda hukuku bile buna göre işleten yargı mı? Yoksa bütün bunların ötesinde, yaşamı kârdan ibaret gören bu düzenin kendisi mi? Sürekli üç beş gözü doymaz şirketten ya da kişilerden söz ediyoruz. Dolayısıyla birkaç şirketi ya da kişiye takılı kalmak yıkımın arkasındaki asıl

ilişkileri gözden kaçırmak anlamına geliyor. Mesele, yalnızca kimin doğayı talan ettiğini değil, bu talanı mümkün kılan ve sürekli yeniden üreten düzeni sorgulamak. Çünkü doğayı sermayenin çıkarlarından bağımsız düşünmeden, yaşamı kârın belirleyiciliğinden kurtarmadan bu yıkımla gerçek anlamda hesaplaşmak mümkün görünmüyor.

Ekoloji mücadelesini konuşmalıyız, daha fazla konuşmalıyız. Çünkü ekoloji, yaşamın dışında duran bir mesele değil; nasıl geçindiğimizden nasıl beslendiğimize, emeğimizden sağlığımıza, yaşadığımız toprakla kurduğumuz bağdan geleceğimizi nasıl kuracağımıza kadar hayatın tam içinde. Yıkımın karşısında duracak, toprağımızı, ormanlarımızı, meralarımızı savunacak; sermayeye ve savaşa karşı yaşam alanlarımızı koruyacağız. Bununla birlikte, yaşamı bu denli tahrip eden nedenleri de sorgulayacak, ekolojik kırıma karşı ekolojik yaşamı savunacağız.

Bugün Kürdistan'da geleceğin nasıl kurulacağına uzanan pek çok tartışma yürütülüyor. Bu arayış yeni bir mesele değil; Kürt Özgürlük Hareketi ahlaki–politik bir toplum inşa etmek için yıllardır kendi içinde zaten mücadele ediyor. Bizim talebimiz hiçbir zaman yalnızca varlığımızın tanınmasıyla sınırlı olmadı. Onurlu bir barış, ölüye saygı, demokrasi, kadın özgürlüğü ve doğanın özgürlüğü de bu mücadelenin parçasıydı. Tüm saldırıların karşısında bu başlıkların herhangi biri sonraya bırakılamayacak kadar mühim ve hayati. Çünkü geleceği kurmaya dair sözümüz, yalnızca nasıl bir siyasal düzen istediğimiz kadar nasıl yaşayacağımızla da ilgili. Doğanın talan edildiği, yaşamın sermayenin çıkarlarına göre biçimlendirildiği, halkların ve cinslerin tahakküm altına alındığı ve sömürüldüğü bir gelecekte özgürlükten söz edemeyiz.

Türkiye'de ve Kürdistan'da ekoloji mücadelesi, geçmiş yıllara kıyasla daha görünür ve daha fazla insan tarafından anlaşılır bir noktaya geldi. JES'lere karşı Varto'da başlayan çadır direnişi, Diyadin'de altın madenine karşı gerçekleştirilen büyük miting, Akbelen'de yıllardır sürdürülen mücadele... Bugün neredeyse her bölgede doğa talanına karşı gelişen direnişler var. Eylemler düzenleniyor, platformlar ve dernekler kuruluyor, mücadele hem sokakta, alanlarda hem de hukuki zeminde sürdürülüyor. Bütün bunlar çok kıymetli ve gerekli. Ancak yalnızca karşımıza çıkan projelere karşı mücadele etmekle yetindiğimizde, sorunun kaynağına dokunmakta yetersiz kalıyoruz. Bugün iptal ettirdiğimiz bir proje, yarın başka bir yerde, başka bir isimle yeniden karşımıza çıkabiliyor. Bir yerde kazanılan mücadele, başka bir yerde yeni bir talan girişiminin önüne geçemeyebiliyor. Mesele tek tek projelerden ibaret değil; bu projeleri sürekli üreten bir sistemle karşı karşıyayız. Bu nedenle ekoloji mücadelesini yalnızca mevcut yıkıma karşı koymak üzerinden

düşünemeyiz, aynı zamanda bu mücadeleleri birbirine bağlamaya, ortak bir mücadele zemini oluşturmaya ve yaşamı aynı hızla örmeye ihtiyacımız var. Ekoloji mücadelesinin kalıcı bir güç hâline gelmesi, savunduğumuz yaşamın nasıl sürdürülebileceğine dair somut yollar geliştirmemizle de mümkün olacak.

Kürdistan'da yürütülen komün çalışmaları bu amaç için karşılığını bulan bir yerde duruyor. İki yıllık süreç içerisinde birçok yerde komünler ve meclisler oluşturulmaya başlandı. Daha öncesinde de birçok komün, kooperatif gibi başarılı olan, devam eden ya da istenilen düzeyde olmayan örgütlenmeler söz konusu olmuştu. Bugün geçmiş deneyimleri yeniden değerlendirerek bu örgütlenmelerin imkânlarını ve sınırlarını anlamaya, eksik kalan yanlarını aşacak yeni yöntemler geliştirmeye çalışıyoruz. Bu komünler ekonomik üretimin yanında eğitim komünleri gibi kendini dönüştürmeye, birlikte öğrenmeye ve inşaya dönük çalışmalar olarak eş zamanlı yürütülüyor. Savunduğumuz değerlerin yalnızca sözde kalmaması gündelik yaşamın bir parçası haline geline gelmesi için de daha fazla örgütlenmeye ihtiyacımız var.

Bu arayışın somut karşılıklarını, halkın kendi emeği ve bilgisiyle yaşamı yeniden örgütlemeye çalıştığı yerel deneyimlerde görmek mümkün. Örneğin; Wan'ın Westan (Gevaş) ilçesinde Wan Ekoloji Derneği ve gönüllüler tarafından hayata geçirilen tarım komünü, savunma ile inşanın nasıl iç içe geçebileceğini gösteren somut deneyimlerden bir tanesi. Yerel tohumlarla, kimyasal gübre ve zirai ilaç kullanılmadan yürütülen üretim, kısa sürede 150'den fazla aileye ulaşmış. Köylerden toplanan tohumlar, kadınların kuşaktan kuşağa taşıdığı birikim, halkın emeği ve dayanışmasıyla kurulan bir üretim alanı. Burada bir yandan yerel tohumlar korunuyor, giderek unutulmaya yüz tutan gelenekler yeniden canlanıyor; diğer yandan üretimin kâr amacı olmadan, ortak ihtiyaçlar doğrultusunda örgütlenebileceği gösteriliyor.

Bu deneyimi önemli kılan, ekokırımın karşısında yalnızca itiraz geliştirmekle kalmayıp yaşamı yeniden örgütlemenin yollarını da araması. Çünkü bir yanda yaşam alanlarını savunmak için direnişler sürerken diğer yanda bu yaşamın nasıl sürdürülebileceğine dair somut adımlar atılıyor. Westan'daki tarım komünü, halkın kendi emeği, bilgisi ve imkânlarıyla bir araya gelerek neler yapabileceğini gösteriyor. Bu örnek ve pratik her yerde mümkün.

Ekoloji mücadelesinin anlamlı ve kalıcı bir güce dönüşmesi, neye karşı olduğumuz kadar neyi savunduğumuzu ve nasıl bir yaşam kurmak istediğimizi de açıklığa kavuşturmamıza

bağlı. Bunun için ideolojik bir netliğe, ortak ilkelere ve bu ilkeleri hayata geçirecek bir örgütlenmeye ihtiyacımız var. Yerel yönetimlerden siyasi kurumlara, meslek örgütlerinden akademilere ve ekoloji mücadelesi yürüten örgütlere kadar bütün yapıların bu sorumluluğu üstlenmesi gerekiyor. Akademi, bilgisini halkın ihtiyaçları ve yerel deneyimlerle buluşturmalı; yerel yönetimler doğayı tahrip eden projelerin karşısında durmanın yanı sıra ekolojik yaşamın kurulmasını da desteklemeli ve bu konuda öncülük etmeli. Ekoloji mücadelesi yürütenler ise direnişleri ortak ilkeler etrafında buluşturmanın, mücadele deneyimlerini paylaşmanın ve savunulan yaşamı kurmaya yönelik adımlar geliştirmenin yollarını aramalı. Ekolojik mücadele, yalnızca belirli projeleri engellemekle sınırlı kaldığında yıkımı üreten ilişkiler varlığını sürdürür. Bu nedenle her kurumun, her toplumsal yapının ve her bireyin kendi bulunduğu yerde sorumluluk alması; bilgisini, emeğini ve imkânlarını ortaklaştırması gerekiyor. Savunduğumuz yaşamı geleceğe ertelenmiş bir hedef olarak değil, bugünden örgütlememiz gereken ortak bir sorumluluk olarak ele almalıyız.

Doğanın Ontolojik Çöküşü ve Canlı Evrenin İkrarı: Anadolu-Mezopotamya Ekseninde Ekokırıma Karşı Canlı Kozmolojiler

Pakize Gürhan-11 Ekim 2026

Kızılbaş Alevi inanç felsefesi, evreni hiyerarşik bir tahakküm zinciriyle değil, "rızalık" esasına dayanan organik bir bütünlük olarak kavrar. Bu kozmolojide doğa; sessiz, pasif veya insanın tüketimine sunulmuş bir nesne değildir. Aksine dağ, su, rüzgâr, kurt ve kuş, "Hakk"ın tecelli ettiği, ikrar verilen ve canlılığıyla var olan kurucu öznelerdir. "Kurda, kuşa, aşa niyaz olmak", insanın doğayla kurduğu hiyerarşisiz, eşit ve aşkın bağın ifadesidir

İklim Krizinin Asıl Failleri, Savaş ve Ataerkil Kapitalosen

Kapitalist modernitenin insanlığa ve yerküreye dayattığı kriz, yalnızca iklimsel verilerin veya ekolojik dengenin bozulmasından ibaret teknik bir doğa olayı değildir; bu, özünde felsefi ve ontolojik bir krizdir. Kendini doğanın üstünde konumlandıran, eril ve tahakkümcü aklın kurucu öznesi, varoluşu parçalayarak nesneleştirmiştir. Batı Aydınlanmasının ve Kartezyen felsefenin "düşünüyorum, öyleyse doğaya hükmedebilirim" algısı, evreni ruhsuz bir makineye, canlı olanı ise ham maddeye indirgemiştir. Jineoloji felsefesi açısından iklim krizi, yaşamın ve kadının öznesizleştirilmesinin, dişil olanın ve doğanın mülkleştirilmesinin felsefi sonucudur. Yaşamın ilk toplumsallaşma ve ahlak ilkeleriyle filizlendiği Anadolu ve Mezopotamya, bugün bu ontolojik kopuşun en vahşi pratik alanına dönüşmüştür. Türkiye ve Orta Doğu ekseninde geliştirilen hegemonik politikalar, doğayı sadece coğrafi bir zemin değil, sömürgeci militarizmin doğrudan bir imha sahası olarak kodlamaktadır.

Karşımızdaki yıkım, doğayı tahakküm altına alınacak bir nesne, kadını ise sömürülecek bir kaynak olarak gören ataerkil kapitalist modernitenin mantıksal sonucudur. Bu krizin asıl failleri, sınırsız kâr hırsıyla hareket eden transnasyonal şirketler ve onların koruyuculuğunu üstlenen militarist devlet akıllarıdır. Savaş sanayisi, ordular ve silah yatırımları dünyadaki en büyük karbon üreticileri ve doğa katliamcıları olmalarına rağmen, resmî Birleşmiş Milletler raporlarında askerî emisyonlar devlet sırrı denilerek gizlenmektedir. Savaş, doğanın ve yaşamın kendisini hedef alan en radikal ekolojik kırım (ekokırım) eylemidir.

Politika Yapıcıların Kararları: Maruziyet, Sömürgeci Endüstri ve Halkların Yükü

Egemen politika yapıcıların iklim krizine getirdiği çözümler, krizin maliyetini ve maruziyetlerini ezilen halklara, kadınlara ve tüm canlı ekosistemine yıkmaktadır. Kâr hırsıyla inşa edilen endüstriyel ilişkiler; şehirleri betona boğmakta, kırsal yaşam alanlarını insansızlaştırmakta ve ekolojik maliyetleri sömürgeleştirilen coğrafyalara fatura etmektedir. Alınan kararlar iklimi iyileştirmemekte; aksine derinleşen bu mekânsal sömürü, kuraklık, gıda krizi ve zorunlu göçler yoluyla toplumsal yapıları, özellikle de yaşamın sürdürülebilirliğini sırtlayan dişil üretim hafızasını ve kadın kimliğini doğrudan vurmaktadır.

Bölgesel Analiz: Türkiye ve Mezopotamya'da Ekolojik Sömürgecilik

Mezopotamya coğrafyasında yaşanan iklim krizi ve riskleri, sadece küresel ısınmanın doğal bir sonucu değil, doğrudan bilinçli bir siyasi aklın ürünüdür. Türkiye ve bölge genelinde hayata geçirilen "güvenlik barajları", madencilik yağmaları ve mekanikleştirilen doğa müdahaleleri, doğasızlaştırma ve insansızlaştırma politikasının araçlarıdır. Kadim su kaynaklarının birer silah ve tahakküm enstrümanı olarak kullanılması, bölgedeki ekolojik dengeyi bozarak tarımı, biyoçeşitliliği ve toplumsal yaşamı çökertmektedir. Mezopotamya'da sebep sömürgeci militarizm, sonuç ise kurutulan bir yaşam vahasıdır.

Kapitalosen'in Sicili: Küresel Isınmanın Asıl Failleri

İklim krizini liberal bir söylemle tüm insanlığın ortak tüketim hatası gibi sunmak, sömürgeci aklın en büyük gizleme stratejisidir. Gerçekte karşımızda duran tablo, küresel bir elit azınlığın ve belirli endüstriyel devlerin faili olduğu bir Kapitalosen (Kapitalist Çağ) suçudur. Küresel emisyon verileri ve iklim adaleti raporları, krizin asıl faillerini net bir biçimde işaret etmektedir:

* Karbon Devleri (Carbon Majors): Küresel ısınmayı tetikleyen tarihî sera gazı emisyonlarının yarıdan fazlası, insanlığın tümüne değil; aralarında Saudi Aramco, Chevron, Gazprom ve ExxonMobil'in başı çektiği sadece 20 fosil yakıt şirketine aittir. Bu şirketler, karbon odaklı kârlarını sürdürmek adına iklim kırılganlığı yüksek Mezopotamya gibi coğrafyaları gözden çıkarılabilir birer feda alanı olarak kodlamışlardır.
* Gölge Finansörler (Özel Sermaye): Şirketlerin arkasında duran küresel finansal akışlar, sömürünün can damarıdır. Dünyanın en büyük özel sermaye şirketleri, kamu denetiminden kaçarak fosil yakıt varlıklarına milyarlarca dolar akıtmaya devam etmekte ve kurumsal emisyonları körüklemektedir.
* Askerî-Sanayi Kompleksi: Devletlerin orduları, dünyadaki en büyük kurumsal kirleticilerdir. Küresel militarizmin ürettiği karbon ayak izi, petrol tedarik zincirlerinin silah zoruyla açık tutulması sürecinde katlanarak büyümektedir.
* Sektörel ve Coğrafi Eşitsizlik: Küresel emisyonların yaklaşık %73'ü doğrudan enerji üretimi, endüstri ve taşımacılık ayaklarında yoğunlaşmaktadır. En büyük tarihsel emisyon payına sahip olan G20 ülkeleri küresel kirliliğin yaklaşık %80'inden sorumluyken, krizin yıkıcı faturasını ve göç yollarını sırtlayanlar ise Küresel Güney halkları ve yerli topluluklardır.

Ataerkil kapitalizm, bu tarihsel ve kurumsal failleri gizlemek için suçu yerel halklara yaymakta ve çözümü yine bu suç şebekelerinin kendi tekellerindeki "karbon piyasalarında" aramaktadır.

Orta Doğu Jeopolitiği: Enerji Koridorları, Kültürel-Kimliksel Kırımlar ve Ekolojik Mültecilik

Orta Doğu'da süren savaşların coğrafi karakteri, küresel sermayenin enerji güvenliği, enerji geçiş güzergâhları ve stratejik liman şehirlerinin hinterlandını ele geçirme arzusundan bağımsız değildir. Örneğin Suriye'de yaşanan savaşta, kıyı ve sahil bölgelerinin uluslararası dev şirketlerin çıkarları doğrultusunda boşaltılması, bölgenin kadim unsurlarından olan Alevi halkına yönelik sistematik bir yerinden etme, mülksüzleştirme ve özgün inanç karakterini hedef alan kültürel-kimliksel kırıma dönüşmüştür.

İnanç özgünlüğü; toprağa, suya, ziyarete yüklenen kutsallıkla var olduğundan, coğrafyanın talan edilmesi inancın mekânsal ve toplumsal sürekliliğini kesintiye uğratma amacı taşır. Savaş sanayisi ve militarizm; toprakları ve su kaynaklarını zehirleyerek, ormanları yakarak kasıtlı bir ekokırım üretmektedir. Bu bağlamda militarizm, ekolojik

krizin sadece bir sonucu değil; sömürgeci yıkımı, kimliksizleştirmeyi ve coğrafi insansızlaştırmayı geometrik olarak büyüten kurucu bir çarpanıdır. Bu yapay ekolojik yıkım, halkları kadim topraklarından koparak onları modern kölelik pazarlarına fırlatan kitlesel bir "ekolojik mültecilik" dalgası yaratmaktadır. Savaş, sermaye nakli ve kültürel-kimliksel kırıma dayalı hafızasızlaştırma, ekolojik krizin can alıcı sacayaklarıdır.

Sömürgeci Güvenlik Paradigması: NATO Ankara Zirvesi Bildirgesi'nin Analizi

Temmuz 2026'da yayımlanan Ankara NATO Zirvesi Bildirgesi, ekolojik kriz çağında sömürgeci militarizmin aldığı yasal ve stratejik pozisyonu en çıplak hâliyle ortaya koymaktadır. Bildirgede "360 derecelik caydırıcılık" ve "kolektif savunma" adı altında sunulan kararlar, gerçekte kriz coğrafyalarından kaçmak zorunda kalacak milyonlarca ekolojik mülteciye karşı sınırların duvarlarla, insansız sistemlerle ve askerî teknolojilerle barikatlanmasını yasal bir çerçeveye oturtmuştur. Oysa egemen aklın elinde "güvenlik" kavramı, içi sömürgeci emellerle, tahakkümle ve mülkiyet hırsıyla doldurulan hegemonik bir boş gösterenden ibarettir.

Daha da önemlisi, zirvede ilan edilen 27 milyar avroluk askerî yakıt depolama ve dağıtım altyapısı modernizasyonu ile doğu kanadına uzanan yeni boru hatları kararı, egemenlerin iklim kriziyle mücadele etmek yerine, fosil yakıt hatlarının ve sömürgeci enerji hinterlandının güvenliğini sağlamak için doğayı daha fazla militarize edeceklerini belgelemektedir. Metinde iklim krizine dair gerçek tek bir somut adım atılmazken, Orta Doğu ve Hürmüz Boğazı gibi enerji boğazlarının kontrolüne yapılan vurgu, sömürgeci aklın doğayı ve halkları sadece korunması gereken tekno-endüstriyel koridorlar olarak gördüğünün yasal kanıtıdır.

Şirketleşen Çözümler ve Radikal Alternatif: Bir Halk Hareketi Olarak Toprak Hareketi

Kasım 2026'da Antalya'da gerçekleştirilecek olan resmî BM İklim Zirvesi (Antalya COP31), NATO'nun askerî zor aygıtıyla çizdiği bu sınırların içerisindeki ekonomik aklama ve "yeşil boyama" (greenwashing) tiyatrosudur. COP31'in temelini oluşturan Paris Anlaşması'nın piyasa temelli mekanizmaları, karbon ticareti ve emisyon denkleştirme gibi formüller, yasal olarak doğayı finansallaştırmanın kılıfıdır. Tıpkı güvenlik kavramı gibi, COP31 masalarındaki "yeşil dönüşüm" taahhütleri de krizin yapısal nedenlerini örtbas eden küresel birer boş gösterene dönüştürülmüştür.

Egemen akıl bu masalarda sahte vaatlerle illüzyon üretirken; arka planda ataerkil devlet-sermaye ortaklığının kâr odaklı projeleriyle, Akbelen'den Mezopotamya havzalarına kadar

nehirleri kurutmakta, dağları maden şirketlerine peşkeş çekmektedir. Bu yasal süreçler, krizin faturasını karbon vergileri ve endüstriyel dayatmalarla ezilen halklara negatif bir yük olarak yüklerken, geçmişin tüm teknik parametrelerinin artık iflas ettiğini gizlemektedir.

Dünyadaki bu kurumsal illüzyona karşı gerçek alternatif, küresel ölçekte dönemsel zirvelerin sınırlarını aşan ve doğrudan yaşam alanlarını savunan yerel odaklı taban eylemlilikleridir. Bu doğrultuda, resmî zirvelerin şirketleşen yapısına karşı geliştirilecek asıl direnç odağı, geçici platform siyasetlerinin ötesine geçen kapsamlı bir Toprak Hareketidir. Cudi'den Akbelen'e uzanan yerel çevre direnişlerini, küresel taban hareketlerinin adalet talepleriyle buluşturan kurucu bir halk hareketi olarak Toprak Hareketi, toprağı mülk değil yaşamın öznesi kılan felsefesiyle egemen politikalara karşı alternatif bir direnç ve inşa alanı açmaktadır.

Yeni Bir Yaşam Parametresi: Kızılbaş-Alevi Halkların Doğayla Bütünleşik Ekolojik Felsefesi

Kapitalizmin mekanik ve araçsal akılcılığına karşı, Jineolojinin yaşamı, kadını ve ekolojiyi bütünleştiren hakikat arayışı, bu toprakların köklerindeki kadim kozmolojilerle buluşur. Bu bağlamda Kızılbaş Alevi kozmoloji ve ekoloji ilişkisi, Batılı liberal hukuk normlarının çok ötesinde, ontolojik bir yaşam etiği ve yeni bir yaşam parametresi sunar. Bu özgün inanç duruşu, sömürgeci tahakküme karşı toplumsal hafızayı diri tutan ve Toprak Hareketini besleyen en güçlü manevi çarpanlardan biridir.

Kızılbaş Alevi inanç felsefesi, evreni hiyerarşik bir tahakküm zinciriyle değil, "rızalık" esasına dayanan organik bir bütünlük olarak kavrar. Bu kozmolojide doğa; sessiz, pasif veya insanın tüketimine sunulmuş bir nesne değildir. Aksine dağ, su, rüzgâr, kurt ve kuş, "Hakk"ın tecelli ettiği, ikrar verilen ve canlılığıyla var olan kurucu öznelerdir. "Kurda, kuşa, aşa niyaz olmak", insanın doğayla kurduğu hiyerarşisiz, eşit ve aşkın bağın ifadesidir.

Batı felsefesinin antropolojik bir kurgu olarak ele aldığı doğa hakları, bu coğrafyanın rızalık toplum ahlakında, evrensel rızalığı hedefleyen "Rıza Şehri" modelinde cisimleşir. "İncitme canı" düsturuyla bin yıllardır yaşayan bu toplumsal sözleşme, kapitalist sömürüye karşı gerçek ve yaşayan bir alternatif sunar. Doğaya zarar vermek, hukuki bir suçtan öte, toplumsal ve ahlaki bir yabancılaşma, yani "yoldan çıkma" hâlidir.

Sonuç: Ekolojik Toplumun Hakikatine Dönüş

Anadolu ve Mezopotamya topraklarında derinleşen ekolojik kırım, kadının ve halkların kasıtlı biçimde yaşam alanlarından koparılması, inanç bağlarının çözülmeye uğratılmak

istenmesi ve evrenin ruhsuzlaştırılması süreciyle doğrudan bağlantılıdır. Sömürgeci, militarist ve ataerkil zihniyet, yaşam alanlarımızı felsefi ve fiziksel bir çölleşmeye mahkûm etmek istemektedir. Ancak bu ontolojik kuşatma, ne NATO'nun askerî doktrinleriyle ne de devletlerin COP31 gibi pazarlık masalarındaki bürokratik dille aşılabilir.

Çözüm; Kızılbaş Alevi kozmolojisinin "canlı evren" bilinciyle, tabandan yükselen radikal bir halk hareketi olarak Toprak Hareketinin özgürlükçü felsefesini buluşturmaktan geçer. Jineoloji, doğayı korunan bir nesne değil, özgürleşen bir özne olarak gören, kadın eksenli yeni bir yaşam paradigmasının inşasını esas alır. Hakikati yeniden kurmak; toprağın, suyun ve tarihin felsefi hafızasına sahip çıkarak, ekolojik ve demokratik bir toplumu kendi öz gücümüzle, bir halk hareketi olarak ilmek ilmek örmek imkânsız değildir.

Sonuç olarak, iklim krizinin ve ekolojik yıkımın panzehiri; doğayı nesne değil "can" olarak gören Alevi-Kızılbaş rızalık kültürü ile yaşamı ilmek ilmek koruyan dişil hafızanın sentezinde saklıdır...

Cezayir’de Savaş, Kadınlar ve Futbol

Zeyno Bayramoğlu-11 Ekim 2026

Devlet de kadınların sığınabileceği ya da güvenebileceği bir yer değildi; güvenlik güçlerinin kadınlara ve ailelerine yönelik taciz, işkence ve cinsel şiddeti de bu savaşın içindeydi. Kadınların hayatı, birbirine karşıtlaşan güçlerin hüküm kurmaya çalıştığı bir alana sıkışıyor. Ne giyeceklerine, nereye gideceklerine, okuyup okumayacaklarına, çalışıp çalışmayacaklarına başkaları karar vermeye kalkıyordu. Bunca şiddetin arasında en az duyulan, kadınların kendi sesiydi

Cezayir, 1990’ların başında sonradan Kara On Yıl diye anılacak bir iç savaşa sürüklendi. Aralık 1991’de yapılan genel seçimlerin ilk turunu İslami Selamet Cephesi (FIS) açık ara kazandı. İkinci tur yapılmadan ordu müdahale etti; Cumhurbaşkanı Chadli Bendjedid istifa etti, seçim süreci durduruldu ve askerî ağırlığın belirleyici olduğu yeni bir yönetim kuruldu. Kısa süre sonra FIS yasaklandı. Ülke hızla devlet güçleriyle silahlı İslamcı gruplar arasındaki kanlı bir çatışmanın içine çekildi.

Yaklaşık on yıl süren savaşta 100 bin ile 200 bin arasında insanın öldüğü tahmin ediliyor. Özellikle 1990’ların ikinci yarısında köylere ve yerleşimlere yönelik toplu katliamlar yaşandı; bazı saldırılarda bir gecede yüzlerce insan öldürüldü. Binlerce insan zorla kaybedildi, işkence yaygınlaştı. Şiddet artık yalnız çatışmanın yaşandığı yerlerde değil, gündelik hayatın içinde de hissediliyordu.

Bu dönemi devletin “İslamcı terörle mücadelesi” diye özetlemek, yaşananların önemli bir bölümünü dışarıda bırakır. Silahlı grupların sivillere yönelik saldırıları kadar güvenlik güçlerinin işlediği ağır ihlaller de bu savaşın parçasıydı.

Bu savaşın kadınlar açısından başka bir cephesi daha vardı. Kadınların bedeni, nasıl yaşayacakları ve hayatın içinde nerede, nasıl var olabilecekleri başlıca mücadele alanlarından birine dönüştü. GIA (*Groupe islamique armé*, Silahlı İslami Grup), 1994’te lise ve üniversitelerin kapatılmasını istedi. Okulların açık kalabilmesi için kız ve erkek öğrencilerin ayrılmasını, kız çocuklarının beden eğitimi derslerinden çıkarılmasını, kadın öğretmenlerle öğrencilerin başlarını örtmesini şart koştu. Aynı yıllarda yüzlerce okul saldırıya uğradı; öğretmenler ve üniversite yöneticileri öldürüldü. Çalışan, sokağa çıkan, başını örtmeyen ya da uygun görülmeyen mesleklerde çalışan kadınlar tehdit edildi. Kaçırılan, tecavüze uğrayan ve öldürülen kadınlar oldu.

Devlet de kadınların sığınabileceği ya da güvenebileceği bir yer değildi; güvenlik güçlerinin kadınlara ve ailelerine yönelik taciz, işkence ve cinsel şiddeti de bu savaşın içindeydi. Kadınların hayatı, birbirine karşıtlaşan güçlerin hüküm kurmaya çalıştığı bir alana sıkışıyor. Ne giyeceklerine, nereye gideceklerine, okuyup okumayacaklarına, çalışıp çalışmayacaklarına başkaları karar vermeye kalkıyordu. Bunca şiddetin arasında en az duyulan, kadınların kendi sesiydi.

Gelgelelim kadınlar hayatın dışına çekilmedi. 1988 sonrasında kurulan kadın örgütleri, 1990’larda büyüyen şiddet karşısında gösteriler düzenledi, öldürülen kadınların cenazelerine katıldı, tehdit edilen öğrencilerin yanında durdu. 1993’te Cezayir Demokratik Kadınlar Birliği RAFD kuruldu. 1994 baharında başlarını örtmeyen kadınları ve kız öğrencileri hedef alan tehditler ülkenin farklı kentlerindeki camilere asıldı. Okullar açıldığında kadın örgütlerinden kadınlar, özellikle tehditlerin yoğun olduğu mahallelerde okul kapılarında bekledi. Kadınlarla ve kız öğrencilerle konuşuyor, korkunun ne giyeceklerine karar vermesine karşı çıkıyordu.

Aynı yerden konuşmuyordu kadınlar; bazı örgütler İslamcı şiddete karşı mücadeleyi öne çıkarırken bazıları kadın hakları mücadelesinin devletin “terörle mücadele” siyasetine eklemlenmesine karşı çıktı. Ayrıldıkları yerler vardı; fakat kadınlara yönelen şiddet büyüdükçe, geri çekilmemekte ve kendi hayatları hakkında başkalarının karar vermesine karşı çıkmakta yolları kesişiyordu.

Naima Laouadi'nin futbol hikâyesi de bu yılların eşiğinde başladı; mahallesinde top oynayan erkek çocuklarını izliyor, o da oyunun içine girmek istiyordu. Bir gün çocuklardan biri onu çağırdı ve kenardan izlediği futbol, o günden sonra hayatının merkezine yerleşti. Evdeyse karşısında ailesi vardı: On üç ile on altı yaşları arasında babasının kendisini dövdüğünü, annesinin erkeklerle dışarıda oynamasına izin vermediğini anlatıyor. Buna rağmen babası işe gittiğinde yeniden sokağa çıkıp oynamayı sürdürüyor.

Bu tutku iç savaş yıllarında da sönmedi. 1994 ile 1997 arasında, korkunun gündelik hayatı kuşattığı günlerde antrenmanlara gitmeyi sürdürdü. Aklında kadın futbolunu kurmak, bir millî takım yaratmak vardı. Ülkeyi terk etmeyi de futbolu bırakmayı da seçmedi. Önündeki yolu açarken kendisinden sonra gelecek kadınları da düşünüyordu.

Naima için futbol, kendi hayatı üzerinde söz sahibi olmanın yollarından biriydi. "Bir kadının var olma, top oynama, boks yapma, dışarı çıkma ve sporu sevme hakkı vardır" diyordu. Takım arkadaşlarının özgürlüğe ihtiyaç duyduğunu, futbol sayesinde başka bir dünyanın mümkün olduğunu gördüklerini anlatıyordu. Kadın futbolunun kendi içinde de aşılması gereken duvarlar vardı. Bazı antrenörlerin itiraz kabul etmeyen, korku yaratan bir hiyerarşi kurduğunu; kızların antrenöre "şeyh" diye seslenmesinin de bu mesafeyi büyüttüğünü anlatıyordu. Naima'nın buna karşı tavrıysa kendi cümlesinde saklıydı: "Bir tek Tanrı'dan korkarım."

Sahaya çıkabilmek başlangıçtı. Sonra o sahada kalabilmek ve oynanan oyunun ciddiye alınmasını sağlamak gerekiyordu. 2002'de federasyonun kadın millî takımına yeterince önem vermediğini söylüyordu. Oyuncu bulmak için kendi imkânlarıyla Fransa'yı dolaşıyor, iptal edilen kamplara itiraz ediyor, kadınlar kupası finalinin erkekler finalinden önce büyük bir seyirci kitlesinin karşısında oynanması için bakanlık ve federasyonla görüşüyordu.

Yıllar geçti, itirazlarının özü pek değişmedi. 2010'da kadın futbolunun federasyon ve bölgesel ligler tarafından küçümsendiğini, ulusal bir lige ihtiyaç olduğunu anlatıyordu. Yetersiz hakemlere, kötü programlamaya, sabah saat onda oynatılan maçlara karşı çıkıyordu. "Bütün bu kızlar biraz saygıyı hak ediyor" diyordu.

Cezayir'de ona "Cezayir'in Maradona'sı" diyorlardı. İlk bakışta büyük bir övgüydü bu; ama kadın futbolunun nasıl görüldüğüne dair başka bir şeyi de ele veriyordu. Bir kadının büyüklüğünü anlatmak için yine bir erkeğin adı gerekiyordu. Oysa Naima'nın hikâyesi bir

lakapla başlamadı ki bir lakapla bitsin. Naima'yı kendi adıyla hatırlamak yeter; kadın futbolunun da kendi tarihi var, Naima o tarihin adlarından biri.

Cezayir'in o karanlık yıllarında okul kapılarında duran kadınlarla, korkuya rağmen sahaya çıkmaya devam eden Naima'nın söylediği aslında aynı şeydi:

Biz varız!